

Slovaški list o kongresu UJU v Ljubljani.

Ugledni češkoslovaški publicist J. Hudeček je priobčil te dni v »Bratislavskih Novinah« članek, v katerem omenja tudi kongres jugoslovenskega učiteljstva v Ljubljani in stike češkoslovaškega in jugoslovenskega učiteljstva vobče. Učiteljstva se dotiče v sledečih odstavkih:

Lani je nepozabni zlet jugoslovenskega Sokolstva v Ljubljani, letos pa v dnevi 4. do 6. avg. kongres jugoslov. novinarjev, učiteljev in študentov. Divna misel slovske in špeciálno češkoslovaško-jugoslovenske vzajemnosti nahaja tu navdušen sprejem in moramo priznati, da stoji (Ljubljana) v marsikaterem oziru nad Prago.

Ljubljani gre čast, da je enkrat v letu združila vse značajne in trezno misleče ljudi, in sicer činitelje, ki so v vsaki državi najvažnejši: učitelje, novinarje in študente.

V Ljubljani je bil ustanovljen prvi odbor jugoslovensko-češkoslovaške lige,

tu se realizira jugoslovensko-češkoslovaška konvencija, pripravlja se učiteljska in študentska konvencija. Tu se polagajo temelji praktične slovske vzajemnosti, ki je v bodočnosti neobhodno potrebna za ohranitev naše eksistence.

Naši Slovaški in posebej Bratislavi pa pripada v tem delovanju častna vloga, da tvori z bližnjim slovenskim Mariborom spojitelno most. Naša prva dolžnost je, da stvorimo idejni koridor, ker nam mirovna pogodba ni dala pravega koridorja.

Naučno potovanje Slovske učiteljske zveze v Jugoslavijo dokazuje, da vlada na Slovaškem veliko razumevanje tega delovanja, uprav bratski sprejem udeležencev v Jugoslaviji pa docela upravičeno nado, da bosta slovaška Bratislava in slovenski Maribor dva močna stebra kot zveza med severnimi in južnimi Slovani.

Izpremema pravil UJU na glavni skupščini oziroma kongresu v Ljubljani.

(Objava sejnega zapisnika.)

Izabrani Odbor sastao se u sednici dne 5. augusta u 7 sati u večje i konstituisao se kako slijedi:

Predsednik: Antun Gnus, Izvestitelj: Lj. Krajačić.

Nakon što je pročitan prijedlog Gl. Odbora o izmeni Pravila i svestrano raspravljeno predlažu se skupščini na promjenu sledeći članovi Pravila, koji imaju da glase:

Čl. 2. Cilj je udruženja, da udruženom snagom svih učitelja naše kraljevine radi na napretku osnovne nastave i narodnoga prosvjećivanja, da nastoji oko učvršćivanja duhovnog jedinstva svih delova našega naroda i štiti moralne i materijalne interese učiteljstva.

Čl. 11. Glavni Odbor je izvršni i Upravni:

a) Izvršni Odbor čine: predsjednik, dva podpredsjednika, glavni tajnik i osam članova.

b) Upravni Odbor čine pored ovih poverenika sa svojim tajnicima, 15 članova iz svih krajeva Kraljevine i 6 njihovih zamenjenika. Blagajnik i urednici učiteljskih listova mogu po naročitoj potrebi biti van Gl. Odbora.

Čl. 14. U užem savjetu Povjereništva jesu: 12 članova i 3 zamenjenika. Članovi Upravnog Odbora Povjereništva biraju između sebe predsjednika, podpredsjednika, tajnika, blagajnika i urednika pokrajinskog glasila; no blagajnik i urednik pokrajinskog glasila mogu po ukaznoj potrebi biti i van povereništva.

Čl. 16. U slučaju da koji od članova Gl. Odbora ili Povereništva da ostavku u toku godine, to će mesto popuniti zamenik po redu izbora.

Ako bi ostavku dao koji od časnika (isključivo: predsjednik, podpredsjednik), onda će Gl. Odbor, odnosno Uprava Povereništva, na njegovo mesto iz svoje sredine izabrati jednoga od članova Gl. Odbora odnosno Povereništva, a ako časnik daje ostavku ne samo na položaj, koji je zauzimao u Gl. Odboru odnosno Povereništvu, no i na članstvo u istom.

Vestnik meščanskih šol.

—c Ukinjenje meščanske šole v Murski Soboti. Na ukaz ministrstva se je moral ukiniti prvi razred na meščanski šoli v Murski Soboti, vkljub temu, da je dovoljno število otrok prijavljenih za šolo.

organizacijskemu načrtu srbskih učiteljšič, po katerem se smatrajo naši predmeti kot enakopravni učni predmeti).

Čl. 80. Za suplente muzike može biti postavljen kandidat, koji je položio ispit zrelosti u srednjoj ili njoj ravnoj školi, svršio nastavniki odsek (osam semestra) muzičke akademije ili konservatorija i položio diplomski ispit.

(Izobrazba profesorja umetniškega predmeta odgovarja torej izobrazbi profesorja naučnih predmetov, kar je utemeljeno v enakopravnem stališču umetniških predmetov).

Čl. 82. Za privremenog učitelja crtanja ili muzike može biti postavljen kandidat, koji je svršio najmanje niži tečaj srednje škole, a za tim stekao stručno obrazovanje u Akademiji umetnosti, Muzičkoj Akademiji ili Konservatoriju ili u kojoj drugoj višoj stručnoj školi za crtanje ili muziku.

(Dalje pril.)

onda će se prvo popuniti odbor potrebnim brojem zamenika po redu izbora pa potom izvršiti izbor časnika, koji su dali ostavku.

U slučaju da se radi ponovnog izbora predsjednika ili kod drugog od pomenutih časnika Gl. Odbora nebi mogla održati sednica Upravnog Odbora mogu članovi iz unutrašnjosti u zatvorenim pismima dati svoj glas za onoga, kome poveravaju dotičnu dužnost.

Čl. 17. Dodaje se nov stav koji glasi: Povjereništva su dužna izraditi svoja pravila u saglasnosti sa ovim pravilima i podneti ih na odobrenje Gl. Odboru.

Čl. 18. Izvršni Odbor svake godine najdalje do 15. augusta saziva Glavnu skupštinu Udruženja. On njoj određuje dnevni red, mesto i dan sastanka. Glavnu skupštinu sastavljaju: Upravni Odbor sa Nadzornim, svi članovi Povjereništva, njihovi nadzorni Odbori i predsjednici sreskih društava sa njihovim biranim izaslanicima. Društva do 50 članova biraju 1. izaslanika, do 100—2, do 150—3 i t. d.

Glavnoj skupščini predstavlja predsjednik ili podpredsjednik Gl. Odbora.

Čl. 19. Pokrajinske skupštine sastaju se svake godine najdalje do 10. augusta. Povereništva će na vrijeme objaviti dnevni red i mesto sastanka.

Ovu skupštinu sastavljaju: svi članovi užeg saveta sa nadzornim Odborom, svi predsjednici sreskih društava i na svakih 50 članova po 1 izabrani delegat sreskoga društva, koje pripada tome povereništvu.

Čl. 22. Dodaje se novi stav, koji glasi:

Izbori se vrše najdalje za 2 meseca od početka školske godine i važe na godinu dana.

U Ljubljani, 6. augusta 1923. g.

Predsednik: Anton Gnus, Izvestitelj: Lj. Krajačić.

Odbor: Barbul Đivoje, Nazif Resulović, Pera Vuksanović.

Korak ministrstva je tembolj nerazumljiv, ker je zadeva popolnoma avtonomno vprašanje lokalnih faktorjev in višjega šolskega sveta, ki ima o tem v prvi vrsti odločati. Za odredbo ministrstva tiči sigurno političen moment, ki pa napravlja na javnost zelo mučen utis. Da bi se pričelo z redukcijo ravno v Prekmurju, kjer bi se moralo slovensko šolstvo z vso silo forsirati in podpirati, je skoro neverjetno. Od predsedstva višjega šolskega sveta pričakujemo na prihodnji seji tozadevno točnega pojasnila in navedbo vzrokov, ki so upravo vodili do tega koraka, naši zastopniki naj zadevo zasledujejo in poskrbe da se jo pojasni na merodajnem mestu.

—c Za zemljepisni pouk na meščanskih šolah sta predvideni dve učni knjigi: I. del: Fink, Zemljepisje za meščanske šole, splošno zemljepisje. II. del: Pirc, Zemljepisje za meščanske šole, naša kraljevina. Zaradi težkoč in počasnosti pri cenzuriranju knjigi doslej še nista mogli iziti. Kakor vse kaže, bo pa možno pospešiti delo tako, da bodo dobili učenci knjige v roke v decembru t. l. Zato je dobro, če učenci sedaj ne kupijo nikakršnih zemljepisnih knjig, ker nimamo v to primernih del, in bi bil izdatek nepotreben. Upamo, da dobijo učenci res kmalu v roke knjigo, ki jo bodo uporabljali s

pridom. Z novim zemljepisjem za meščanske šole bomo storili velik korak dalje, saj je prav ta pouk radi nedostatkov v književnem oziru mnogo trpel.

Vestnik zabavilj in učit. ženskih ročnih del ter gospodinjstva

—z Vezenje v ljudski šoli. Vezenje, naša najlepša narodna umetnost, se je zadnji čas po zaslugi naših agilnih tovarišic znatno povzdignilo med našim narodom. Saj je tudi naloga narodne šole, da povrne narodu to, kar mu je bilo odvzeto od naših tlačiteljev v polpretekli dobi. Kdor je obiskal nekaj razstav, ki so jih priredile naše šole, je gotovo opazil težnjo, da se ohrani krajevno-narodni značaj vezenin — pogrešal pa je sistematično razvrstitev. Pouk vezenja se je le malokje gojil v pravem genetičnem redu in tako se prišla na razstavo navadno dela, ki so jih izvršile le posamezne dobre učenke. Ker pa se mora vezenje zopet razširiti med najširše mase našega naroda, bi bilo želeli, da se goji poleg drugih tehnik ženskega ročnega dela tudi vezenje bolj sistematično. Učenke naj bi se poprijele vezenja že takoj v prvih šolskih letih. Ker pa je narodno vezenje vsled različnih vbodov primeroma težavno, je treba, da pridobi deklica pravo spretnost. Te pa ne doseže, če takoj začne z narodnim vezenjem, temveč treba je vaditi vsak vbod posebej in pozneje šele v medsebojni zvezi. Gleda se naj pa takoj na uporabnost predmeta, zato je predvsem potrebno, da se opusti dolgočasno poskušanje na takozv. jezikih in trahkih. Deklica bo dobila šele takrat veselje do vezenja, če bo lahko svoj izdelek takoj uporabila n. pr. kot prtiček v domači hiši. Tudi starše bo pridobila šola s tem in raje bodo odpirali svoje možnosti, kajti naš človek je pač vedno le praktič. Gotovo je bil to tudi namen našega prvega narodnega zavoda za vezenje, ki ima razstavljene svoje izdelke v dveh izložbah tvrde I. C. Mayer (pri franciškanskem mostu). Umetnost bi bilo, da si ogledajo naše agilne tovarišice te izdelke oziroma predtiskarije, ki so razvrščene za delo od nižje do višje stopnje genetično. Zavod bo gotovo ustregel vsem željam naših šol ter bo izvrševal skupna naročila predtiskarij s primernim popustom.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

—t Na državni kmetijski šoli na Grmu v Novem mestu se prične novo šolsko leto s pričetkom novembra t. l. Prošnje s prilogami je vlagati do 20. septembra t. l. pri ravnateljstvu, ki daje tudi vsa potrebna pojasnila.

—t Gospodinjstva šola v Šmihelu pri Novem mestu prične s poukom dne 15. oktobra. Tečaj traja do 15. aprila. Prošnje za sprejem je vlagati pri ravnateljstvu šole do 20. septembra t. l. Prošnjam je priložiti rojstni list, zdravniško spričevalo in zadnje šolsko spričevalo. Potrebna pojasnila daje ravnateljstvo.

Splošne vesti.

—Razpored šolskih nadzornikov. V ministrstvu prosvete delajo na razporedu šolskih nadzornikov za vso kraljevino. Razpored šolskih nadzornikov se bo izvršil, ko se zasliši prosvetni svet, in sicer v smislu sklepa, ki je bil napravljen na učiteljskem kongresu v Ljubljani. Hkrati se bodo zamenjali oni šolski nadzorniki, za katere se je ugotovilo, da so svoj položaj zlorabljali.

—Minister prosvete je pridellil člana Glavnega Odbora UJU iz Zagreba tov. Blaža Štetića, učitelja za delovanje pri Poverjeništvu UJU v Zagrebu.

—Ustanovitev učiteljšiča v Prilepu. V Prilepu v južni Srbiji se prihodnji mesec otvori novoustanovljeno učiteljšiče. Z ustanovitvijo tega zavoda se bo zadoštilo nujni potrebi, ker je bilo doslej v celi južni Srbiji le eno učiteljšiče, in sicer v Skoplju.

—Osnovno šolstvo v Hercegovini. V prošlem šolskem letu je bilo v Hercegovini 117 ljudskih šol, v katere je zahajalo 13.947 učencev; ena šola pride na 2150 prebivalcev. 12.000 otrok je bilo še vedno brez šolskega pouka. Otvoriti bi se moralo še 105 novih šol, da bi vsi šoolobvezni otroci mogli biti deležni šolskega pouka!

—Poročil se je v nedeljo dne 2. septembra g. Milan Tominec, sodnik v Slovenjgradcu s tovarišico Lojzko Arnečičevo, učiteljico istotam. Čestitamo!

— Iz konjiškega okraja. S 1. septembrom je izgubil naš okraj dva vrla tovariša Kristino in Ludovika Petrič. V nekdanjem nemčurkem trgu Konjice sta imenovana 13 oziroma 12 let kot takratna edina slovenska učitelja vcepljala mladini narodno zavest. Tovariš Petrič je bil član konjiškega orkestra, dober igralec narodnih odrov, tajnik in blagajnik kmetske podružnice ter bolnice Rdečega križa, torej splošno narodnodelaven. Po preobratu je seveda naravno vsak mislil, da bodeta Petričeva vendar poplačana od višjega šolskega sveta in da bode vsaj tovarišiči Petričevi podeljeno mesto nadučiteljice na novo ustanovljeni dekliški šoli. Kaj še! Tovariša, v lepem Mariboru pozabita vse to in imejta z novimi učnimi mesti vsaj nekaj zadoščenja.

— Po novem pravilniku za pošto ni dovoljeno na čeke itd., ki se pošiljajo kot tiskovine v kuverti, ničesar napisati, ker sicer mora prejemnik plačati kazen. To v ravnaje društvom!

— Umetniške razglednice. Dijaštvo, pa tudi širši inteligenčni sloji češče povprašujejo pri trgovcih po razglednicah, ki bi predstavljale portrete jugoslovenskih velemož — živčih in umrlih — iz vrst pisateljev, pesnikov, glasbenikov, slikarjev, kiparjev, znanstvenikov, politikov, strategov, skratka osebnosti, katerih duševno delo je bilo, oziroma je v kakršnem pravcu že koli za narodni procvet v odlični meri pospešljivo ali odločilno. Da bi ustreglo tej hvalevredni in razveseljivi želji široke javnosti, je prevzelo založništvo »Ažbe« nelahko nalogo, založiti več serij portretnih razglednic, kažočih umetniško izdelane glave jugoslov. odličnjakov. Prva serija — 12 razglednic — je gotova in se je v umetniškem oziru izborno posrečila. Prikazuje te-le može: Slovence: Aškerca, Cankarja, Gregorčiča, Tavčarja, Hrvatje: Gaja, Mažuranića, Strossmayerja, Šenoaja, Srbe: Karadžića, Petrovića Njegoša, Pašića in Putnika. Ko predajamo to prvo serijo javnosti, se obračamo do višjih šolskih oblastij in šolskih vodstev s prošnjo, da jo mladini priporočé, prosimo pa tudi vse ostale zavode, državne in zasebne urade, narodna društva, tvrde, podjetja in najširše občinstvo sploh, naj pridno segajo po res krasnih razglednicah domačega izvora, da pomorejo po svojih močeh jugoslovanski umetnosti do razmaha, založništvu pa do dosege vzgojno-humanitarnih ciljev, ki si jih je postavilo. (Založništvo se je namreč obvezalo prispevati najbolj potrebnim dijaškim kuhinjam 5 odstotkov celokupnega čistega dobička). Omenjamo, da so originali izvršeni od domačega slovenskega umetnika in reprodukcija pa istotako od domače tiskarne. — Razglednice so zelo ceno in prikladno učilo za šole.

— Plesničar-Grum: Zemljepis Jugoslavije I. del. — Slovenija — gradivo za 4. šolsko leto — je dotiskan v Učiteljski tiskarni, nakar cenj. učiteljstvo opozarjamo. Knjiga je odobrena od poverjeništvu prosvete v Ljubljani in je najmodernejša izdaja te vrste. Opremljena je poleg bogate vsebine še s potrebnimi zemljevidi in slikami Slovenije ter bo nudila učiteljstvu in učencem mnogo olajšave pri obravnavi zemljepisne snovi naše ožje domovine. Ker ustreza ta knjiga vsem modernim zahtevam metodike tega pouka, jo cenjenemu učiteljstvu kar najtopleje priporočamo.

— Zemljepis slovenskega ozemlja za učence 4. šolskega leta, spisal ravnatelj M. Pirc, je dobil predaprobacijo. Imenovana knjižica je v tisku Mariborske tiskarne in izide v najkrajšem času, na kar opozarjamo vodstva osnovnih šol; krasilo jo bo več lepih slik naše ožje domovine. V teku enega meseca izide tudi Ročni zemljevid slovenskega ozemlja, ki ga je priredil tudi ravnatelj M. Pirc, risal pa Slavoj Dimnik. Tako zemljepis kakor ročni zemljevid bosta omogočila v novem šolskem letu uspešen pouk zemljepisa v 4. šolskem letu osnovnih šol, zlasti ker bo cena obeh zmerna.

— Jugoslovanske univerze. V Jugoslaviji imamo tri univerze: v Beogradu, Zagrebu in v Ljubljani ter dve fakulteti: pravno v Subotici in filozofsko v Skoplju. Tudi Sarajevo zahteva filozofsko fakulteto. Beogradska univerza ima naslednje fakultete: pravno s približno 2500 slušatelji, filozofsko s 1600, tehniko s 1000, medicinsko s 300, agronomsko s 160 in pravoslavno teološko fakulteto s 177 slušatelji. O frekvenci ljubljanske univerze v prošlem študijskem letu smo že poročali. Juridčna fakulteta v Subotici je imela letos 440, filozofska fakulteta v Skoplju pa 78 slušateljev. Najpopolnejša je zagrebška univerza, ki ima pravno, filozofsko, medi-

einsko, agronomsko in tehniško fakulteto, razen tega pa še farmacijo, šumarsko, veterinarsko, visoko šolo za trgovino in promet, visoko pedagoško šolo in slikarsko akademijo. Posamezne fakultete zagrebške univerze so imele slušateljev: pravna 748, medicinska 690, filozofska 398, farmacija 118, agronomija 154, šumarska 120, tehniška 442, veterinarska 68, visoka šola za trgovino in promet 1014, visoka pedagoška šola 86. in akademija umetnosti 69.

— **Popravek.** V št. 33. 34. našega lista v »Listku« je zahvalo Janka Žirovnika ob slavnosti pri »Slepem Janezu« tiskarski škrat tako pokvaril, da zelo moti vsebino. Na drugi strani se morajo v drugi in tretji koloni vrstiti odstavki takole: 1. Naš stan uči itd. 2. Ne morem sicer podrobno ugotoviti — 3. Pa kakor ima vsaka kolajna — 4. Pregeljali so me — 5. Tako sem torej — 6. Zahvaljujem se vam —

— **Tovariši — lovci!** Tvornica učil in šolskih potrebščin v Ljubljani potrebuje v svrhu svojega obrata razne ustrezne ptice in živali, ki bi bile primerne za gačenje. V ta namen se naprošajo vsi tovariši-lovci, naj nam o prilikah pošiljajo take eksemplare. **Stroške in poštnino povrnemo.** Na delo tedaj; procvit naših gospodarskih podjetij je korist celotne naše organizacije, ker se čisti dobiček od njih uporablja izključno za organizacijo in narodno-kulturne namene!

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

— **Odlomki iz poročil na Ciril-Metodovi skupščini v Ptuj.** Prvomestnik je izvajal: »Žal pa prevrat ni popolnoma uresničil naših sanj in še ni doseženo popolno ujedinjenje našega naroda. V Trstu je ustanovila družba poseben konzorcij, ki vzdržuje osemrazredno moško in osemrazredno dekliško šolo, na Koroškem nimamo še nobene šole, v Gorici deluje tudi Šolski dom. Toda tudi v Jugoslaviji sami moramo posvečati šolskim razmeram kar največ pažnje, posebno na severnih štajerskih mejah in v Prekmurju.« Tajnik je izvajal: »Naša družba je doživela po ptujskih dogodkih velik razmah, kar je vpisati v dobro takratni predvsem uporni kljubovalnosti našega naroda. V pričakovanju konca svetovne vojne so skupščinarji 1918. izrazili misel, da bo družba v kratkem dovršila svojo dolžnost, kajti v lastni svobodni državi naj bi bila družba odveč. To naziranje pa je bilo napačno, kajti prišlo je drugače. Veliki kos našega ozemlja so ostali zunaj naših državnih meja. Toda dočim sta naš Kras, naše Primorje odtrgana od matere Domovine vsled tuje premoči in krivice, si je naša Koroška sama pisala svojo usodo. Ravno izguba Koroške nam vsak dan jasno kliče, kako pogrešno mislijo oni, ki so mnenja, da je družba nepotrebna. Zato mora biti največ skrbi, da ohranimo vse naše podružnice vsaj takšne, kakršne je prevzela naša sedanja generacija. Naši bratje tam preko so potrebni izdatne podpore. Tudi skrb za družbine šole na domačem ozemlju ni odpadla. Družba je morala v preteklem letu sama vzdrževati 6 otroških vrtec, katere je pohajalo 400 otrok in 28 razredov, kjer je bilo 1400 otrok. Nastopa pa še nova naloga, ki ni nič manj važna. Resnica je, da pričrjena nemštvo v naši državi zopet predrzo dvigati svojo glavo, posebno na severni meji. Isto velja za Madžare v Prekmurju, kamor sega tudi delokrog naše družbe. Na CMD je prišlo že več klicev na pomoč, katerim se je družba odzvala kolikor je bilo v njenih močeh. V Prekmurju sicer obstojajo narodne šole, a so pod vplivom naših narodnih nasprotnikov. Ubožne šole je treba podpirati z učili, izposlovati jim šolske knjižnice, ki so po večini zelo slabe, ako sploh obstojajo. Geslo vseh prijateljev CMD mora biti, da moramo mejo ob Muri in Dravi moralno podpreti. Da pa dosežemo svoj namen, je potrebno družbi krepko sodelovanje vseh podružnic.

— **Manjšinsko šolstvo na Madžarskem.** Ogrski naučni minister je izdal naredbo glede manjšinskih šol. Določene so tri vrste šol: 1. Šole, na katerih je učni jezik dotične narodne manjšine, vendar pa se madžarščina poučuje kot obvezni predmet. 2. Šole, na katerih se deloma poučuje v madžarščini, deloma v jeziku narodne manjšine. 3. Šole, na katerih je učni jezik madžarščina, jezik narodne manjšine pa obvezen predmet. Verski pouk se povsod vrši v maternem jeziku.

— **Slovensko šolstvo v goriškem okraju.** Šolski nadzornik prof. Rubbia je sestavil svoje poročilo poslovanju ljud-

skih šol v goriškem šolskem okraju leta 1922/23. Od 95 šol je bilo v dobi 1921/22. odprtih 82, začetkom preteklega šolskega leta pa 92. Zaprte so bile samo enorazredni učni pri Moravcih in v Kanalskem Lomu ter dvorazrednica v Srednjem Lokovcu. Od 95 odprtih šol je imelo 90 slovenščino za učni jezik, 5 pa italijanščino. Od 90 slovenskih šol je bilo 42 enorazrednic, 30 dvorazrednic, 7 trirazrednic, 7 štirirazrednic, 3 petrazrednice in 1 šestrazrednica. Izmed petih italijanskih šol so 3 enorazrednice, ena je dvorazrednica in ena je šestrazrednica. Za pouk italijanščine v slovenskih šolah so določene ure takole: za enorazrednico 9 ur na teden, za dvo- in trirazrednice 14 ur, za štirirazrednice 15 ur, za petrazrednice 19 ur in za šestrazrednice 24 ur na teden. Posebna skrb se posveča zemljepisju in zgodovini Italije in goje se raznovrstne italijanske pesmi. Ustanavljajo se šolske knjižnice, italijanske in slovenske. Vpisanih je bilo začetkom leta v 95 šolah 5600 dečkov in 5664 deklic. Tekom leta se jih je vpisalo 133 dečkov in 102 deklic. Odšlo jih je 335 dečkov in 288 deklic. Koncem leta je bilo v teh šolah 10.876 otrok. Napredovalo jih je 9898. Učiteljev je bilo 208. Prof. Rubbia pristavlja izrecno v svojem poročilu, da je bilo politično-moralno obnašanje učiteljsva v vsakem oziru najboljšje. Dolej je med Slovenci 5 italijanskih šol, prihodnje leto se otvori italijanska šola v Solkanu in projektirana je otvoritev italijanskih azilov v vseh važnejših in prometnih slovenskih krajih, kar pomeni sistematično potujčevanje slovenskega naraščaja.

Naša kulturna organizacija.

Perijalni Savez učiteljsva.

— **Memento in zahvala k počitniškemu izletu slovenskega učiteljsva F. S. na naš jug.** Ob zaključku izleta slov. učiteljsva F. S. mi uhajajo spomini na lanski november, ko je bila sprožena misel in obelodanjeno hrepenenje, da hoče slovensko učiteljsvo potovati na naš jug in na naše Kosovo.

Res, dolga so bila pota apeliranja na trda srca, toda moja sitnost je dosegla uspeh, minimalen ali maksimalen, to naj presedijo tov.-ice nepristransko.

Na letošnjem kongresu F. S. v Beogradu so bile prvič zastopane učiteljske P. F. S. po svojih delegatih in potovanje na naš jug je bilo prvo* potovanje slov. učiteljsva, včlanjenega v F. S. **Če bi ne mogli zabeležiti nobenega drugega uspeha potovanja, kakor samo tega, da smo potovali učitelji-ferijalci po naši državi, bi tudi ta uspeh zabeležil za svojo osebo z največjo zadovoljnostjo.**

Naše jugoslovansko učiteljsvo nismo zainteresirali za F. S. le potom resolucije, ki smo jo stavili v imenu učiteljskega F. S. našemu kongresu v Ljubljani, ampak z našim izletom smo pokazali tudi v realnosti, kako velike važnosti je F. S. **specijelno za učiteljsvo brez razlike strank in da mora biti moralna dolžnost vsakega jugoslovanskega učitelja, da vstopi v F. S. ali da ga vsaj podpira kot podporni ali dobrotvorni član F. S.**

Odkrito moramo priznati, da so mnoge naše učiteljske P. F. S. momentano na slabem temelju (v opravičilo naj jim bode kratek njihov obstoj). **V tekočem letu je dolžnost nas vseh, da jim ustvarimo trden temelj in istega razširimo v vsak učiteljski okraj in na celo našo državo.**

Zaenkrat naj zadostuje ta ferijalni memento z nado in v pričakovanju pozitivnih uspehov.

Moja dolžnost je, da se zahvalim vsem, ki so pokazali naklonjenost in gostoljubnost našemu potovanju. Zahvaljujem se »Dubravički paroplovitbi«, da nam je vkljub štrajku mornarjev dovolila 30% popust, nadalje patru Sokolu za njegovo skrb prehrane, prenočišča in razkazovanje Dubrovnika, hotelu »Vregg«, tovarišem: Mateju Banoža, šol. uprav., Pavlu Kozomaru, nadzorniškemu pristavu, Savo Senizu, šol. uprav. itd., ki so v imenu poverjenišva UJU pričakovali, skrbeli za nas in vodili po Mostaru, tov. Ljubo Radanu itd. za naklonjenost in skrb v Sarajevu, muslimanski gimnaziji istotam, raznim hotelom bodisi v Mostaru, Sarajevu itd., »Slovenskemu klubu« v Sarajevu za sprejem — z eno besedo, vsem bodi izrečena najiskrenejša tovariška in slovenska zahvala. Jugoslovansko - tovariško

* Prejeli smo še drug dopis, ki pravi, da je prvo potovanje učiteljskega F. S. opisano z njim. Dopis priobčimo prihodnjič. Uredn.

bodi pozdravljen češko-slovenski tov. pisatelj František Kňourek, ki si se nam pridružil v Bakru in skupno z nami občudoval našo divno Dalmacijo, skupno se z nami radostil. Na našem poslovilnem sestanku v Zagrebu si se od nas poslavljaj in solze v Tvoji oči so pričale, da se poslavljaj s težkim srcem od nas. Spomnil si se na moje besede in zagotovilo na Ombli pri Dubrovniku, ko bomo prišli mi k Tebi in boš nas Ti vodil po Tvoji češko-slovenski domovini. Pri istem nagovoru sem Te prosil, **zanesi misel F. S. tudi med češko-slovenske tovariše in obljubi si mi to.** Dragi František! Do svidenja v Tvoji domovini!

Končno se zahvaljujem še vam, dragi tovariški junaki in junakinje, ki ste neumorno in disciplinirano sledili potovanju. Nikdar Vas ni težila slaba volja, ki bi imela svoj izvor v utrujenosti ali disharmoniji, zaupali ste moji malenkosti vsestransko vodstvo izleta in Vaša hvaležnost, ki ste jo izrekli pri oficijelnem večeru v Sarajevu in okreplili celo z darilom, mi je najlepše zadoščenje za moje malenkostno delo.

Ustvarili smo harmonično izletno tov. celoto, ki bo delovala po onem, od Vas sprejetem programu, ki sem ga podal v Sarajevu; spomini potovanja pa ostanejo v mladeniški duši neizbrisni!

S. Mrovljé.

NB.: Program potovanja utrdimo pri božičnem sestanku, ki bo radi štajerskih tovarišev(ice) v Celju. O tem se natančno poročam.

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

— **kpl. Cvetko Golar: »Poletno klasje«.** Izbrane pesmi. »Splošna knjižnica« 4. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila »Zvezna tiskarna in knjigarna«, 184 strani. Cena broš. 20 Din, vez. 26 Din.

— **kpl. Fran Mličinski: »Gospod Fridolin Žolna in njegova družina«.** veselomodre črtice I. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. 72 strani. Cena broš. 8 Din, vez. 13 Din.

— **kpl. Knjižica praktične pedagogije.** Rádovi vježbaonica zagrebačke Viš. ped. škole. Izdaje dr. Jure Turčič, profesor praktične pedagogije. Prva knjiga: Metodika škole rada od dr. Jure Turčiča. Dobiva se u Upravi knjižnici praktične pedagogije. Zagreb, Tvornička 10. Cijena 20 Din i poštarina 3 Dinara.

— **kpl. Ivan Albreht: Ranjena gruda.** povest. Splošna knjižnica št. 1 v Ljubljani 1923. Izdala in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. 104 strani. Cena broš. 12 Din, vezani 17 Din.

— **kpl. Zoologija za učiteljske škole i više razrede srednjih škola.** Napisao Milan M. Tomić, prof. I. deo. O čoveku (anatomija). Odobreno od min. prosvete. Ca. 246 slika u tekstu. Cena 45 Din. Str. 344. Izdanje: Izdavačka knjižara Rajković i Čuković, Beograd. — Terazije.

— **kpl. Vlačić Mr Levstik: Gadje gnezdo.** Druga izdaja. Izdala in založila knjigarna Kleinmayer & Bamberg. Cena vez. izvodu 30 Din.

— **kpl. L. N. Tolstoj: Hadži - Murat.** Poslovenil Vladimir Levstik. Izdala in založila knjigarna Kleinmayer & Bamberg. Cena vezanemu izvodu 32 Din.

— **kpl. Slikovica I. Otrok na prvem potovanju.** Založil Kleinmayer & Bamberg v Ljubljani. Cena 16 Din.

— **kpl. Slikovica II. Deca raja: v jaja.** Založil Kleinmayer & Bamberg v Ljubljani. Cena 20 Din.

— **kpl. Poezije dr. Fr. Prešerna.** Uredil L. Pintar. Peti natis. Izdala in založila knjigarna Kleinmayer & Bamberg v Ljubljani. Cena 20 Din.

— **kpl. Josip Stritar: Izbrani sp'si za mladino.** Priredila Fran Erjavec in Pavel Flere. Z risbami okrasil Saša Šantel. V Ljubljani 1923. Izdala, natisnila in založila Učiteljska tiskarna. Str. LXX. + 411. Cena elegantno vezani knjigi 60 Din.

Ocene.

— **k »Jasnopoljanske zapiski«.** (Dušana Petroviča Makovickega. Moskva 1922, 1923). Marca leta 1921. se je pod Visoko Tatro odkrila Dušanu Petroviču Makovicckemu poslednja istina kakor pred 11 leti njegovemu velikemu učitelju Levu Nikolajeviču Tolstemu. »Mili sveto Dušan«, kakor ga je nazival sam Tolstoj, je odšel prostovoljno za velikim starcem: vzel si je življenje. Kdo bi si bil pač kedaj mislil, ki ga je poznal, da si bo ta, navidez neznamen možiček, posebljena krotkost in dobrot, sam utrgal nit življenja, on, ki je bil, kakor zatrjuje njegov prijatelj Gusev, brez običajnih človeških slabosti, s pogledom vedno obrnjenim v nadzemeljske daljine. Rodom Slovak izpod Tat, zdravnik po poklicu, se je že rano seznanil s spisi Tolstega. Kakor na mnogo drugih je tudi na njega vplival Tolstoj z neodoljivo silo genija-apostola; romal je opetovano v Jasno Poljano ter postal l. 1904. domači zdravnik in nežnoljubeči drug Leva Nikolajeviča; nastanil se je v Jasni Poljani. — Šest let je njegova ljubeča duša prisluškovala utripom srca jasnopoljanskega apostola, dokler ni poslednje nehalo biti v Astapovem novembra leta 1910. Šest let je dan na dan pozno v noč beležil v svoji mali sobici vse razgovore in podrobnosti, ki jih je slišal in videl čez dan in so se tikali Tolstega, da jih ohrani biografom, ker so za spoznavanje Tolstega kot človeka in pisatelja neprecenljive važnosti. Čez dan je pa opravljal naporno zdravniško službo med mužiki v jasnopoljanski okolici. — Tolstoj ga je radi njegovih izrednih duševnih lastnosti vzljubil z ono veliko ljubeznijo apostola kot menda nobenega svojih somišljenikov, »Tolstojevcev«. Edino njemu je, (razen svoji hčeri Aleksandri Lvovni) zaupal tajnost svojega bega iz Jasne Poljane v oni usodni noči leta 1910.; edino on mu je drugoval ves čas na njegovi predsmrtni poslednji poti; slišal je pa tudi zadnje besede, zadnje srčne utripe svojega oboževanega učitelja. — Odslej se je Makovički popolnoma posvetil urejevanju svojih zapisnikov, katerih se je nabralo tekom dolgih šestih let obilo. Ostal je še nadalje v Jasni Poljani, zdrvil ljudi in urejeval »Zapiske«. Njihovo končno redakcijo je pa poveril svojemu drugu bivšemu Tolstojevemu sekretarju N. N. Gusevu; zaposlovanemu sedaj pri Tolstovskem muzeju v Moskvi in znanem po knjigi »Dve leti pri Tolstem«. — Ni pa pozabil Makovički svoje »ožje domovine, nekdanj tužne, a sedaj svobodne Slovaške. Čimbolj se je staral tem silneje se je oglašalo v njem hrepenenje po domu, po ljubljenskih bratih. Okrevavšega od težke bolezni ga je koncem leta 1920. privedlo domov na Slovaško. A že marca naslednjega leta je njegov duh odplul za Tolstojevim — h Kristusu. — Dosedaj sta izšla v Moskvi v založništvu »Zadruga« dva zvezka »Jasnopoljanskih zapiskov«. (Vseh bo deset). Uredil jih je N. N. Gusev. Posvečeni so miroljubnemu kitajskemu narodu in imajo sliko Tolstega z Makovičkimi. Obsegajo črtico Guseva, po-

Priporočamo!

Priporočamo!

Pravkar je izšel ZEMLJEPIS SLOVENIJE

Gradivo za 4. šolsko leto osnovne šole.

Knjiga je I. del »Zemljepisa Jugoslavije«.

Sestavila: PAVEL PLESNIČAR in RADO GRUM.

Z 10 zemljevidi in 24 pokrajinskimi slikami.

Odobreno z odlokom pokrajinske uprave za prosveto.

Cena vezani knjigi 28 Din.

Naročila sprejema: Knjigarna
Učiteljske tiskarne v Ljubljani.